

қолма-қол ақшасыз төлемдер НАРЫҒЫНА ШОЛУ

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

2023 жылдың қорытындысы

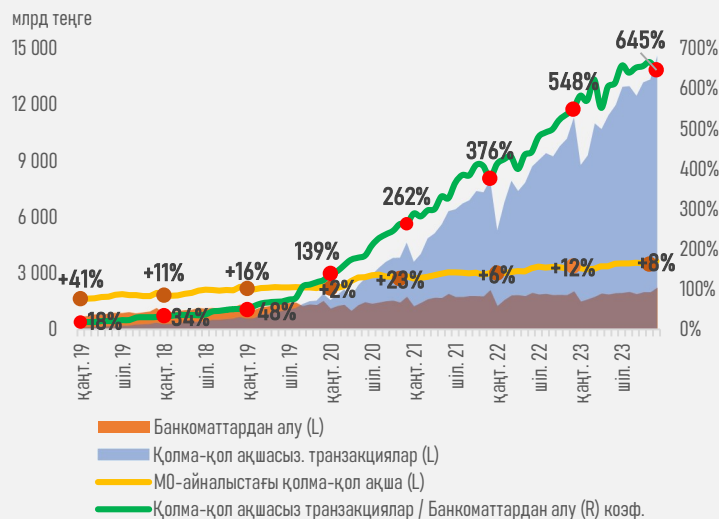
Резюме

- ✓ 2023 жылдың қорытындысы бойынша еліміздегі қолма-қол ақшасыз карточкалық транзакциялар көлемі алғаш рет ЖІӨ көрсеткішінен (ЖІӨ-ге-120%) асып, 1142,6 трлн (+39%) құрады.
- ✓ Бұл жағдайда ел бойынша қолма-қол ақшасыз операциялардың үлесі 82,5% - дан 86,2% - ға (ж/ж) дейін өсті. Өңірлер бөлінісінде қолма-қол ақшасыз транзакциялар үлесінің өсуінің көшбасшылары Алматы (+9,9 п.п.), Түркістан (+9,5 п.п.) және Батыс Қазақстан (+5,4 п.п.) облыстары болды (төменде қараңыз).
- ✓ Елдегі қолма-қол ақшасыз операциялардың одан әрі енуі айналыстағы төлем карталары санының (жылына+9,5 млн) және POS-терминалдардың (+210,1 мың) айтарлықтай ұлғаюына, QR арқылы төлемдердің танымалдылығының артуына (жыл қорытындысы бойынша 8,5 трлн теңге), сондай-ақ қолма-қол айналымды дәстүрлі пайдаланатын сегменттердің қамтылуына (мысалы, бейресми жұмыспен қамту: сауда, қызметтер және т.б.) жасырын кірістер мен тіркелмеген кәсіпкерлерді анықтау жұмыстары аясында.
- ✓ Бұл ретте банктердің онлайн-сервистерін белсенді пайдаланушылардың саны жыл қорытындысы бойынша аздап төмендеді - 22,9-дан 22,7 млн-ға дейін (-1,1%).

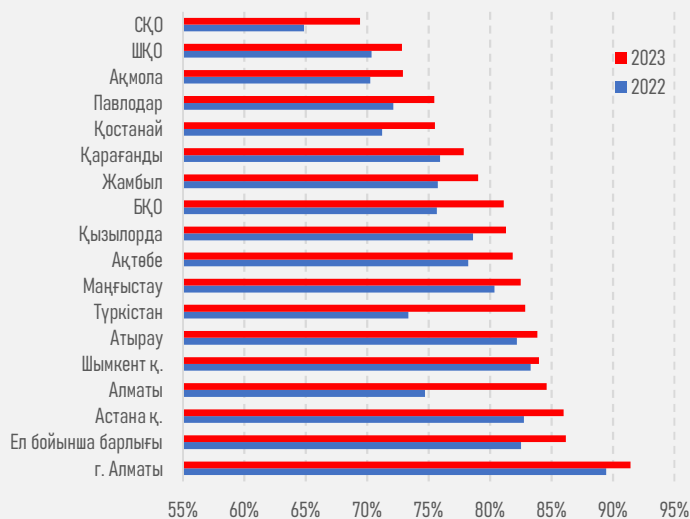
- ✓ Қолма-қол ақшасыз операциялар әдістерінің ішінде интернеттегі транзакциялар ең танымал (барлық қолма-қол ақшасыз операциялардың 83,0%), содан кейін POS-терминал (10,9%) және QR (6,0%) арқылы төлем.
- ✓ Ақша массасының өсу қарқыны біршама баяулады (2023 жылы +8,3%, бір жыл бұрынғы 12,1% өсіммен салыстырғанда).
- ✓ 2023 жылы қазақстандықтар 2022 жылғы 21,8 трлн теңгемен салыстырғанда 22,9 трлн теңгені қолма-қол ақшаға айналдырды (бір жыл бұрынғы +5,0% vs 5,2%).
- ✓ 2022 жылмен салыстырғанда елдегі айналымдағы дебиттік карталар саны 18%-ға, 51,3-тен 60,3 млн бірлікке дейін, ал кредиттік карталар-3,9%-ға, 11,8-ден 12,2 млн бірлікке дейін өсті. Бұл ретте Алматы қаласында екі көрсеткіштің де (дебиттік 3,8 млн және кредиттік карталар 4,6 млн) қатты төмендеуі (төменде қараңыз) бұрын берілген карталарды тіркеуді басқа өңірлердің пайдасына қайта бөлуге байланысты болуы мүмкін (елдік көрсеткіш өсті).
- ✓ Халықаралық жүйелердің төлем карталары санының жеделдетілген ұлғаюы аясында (+6,8 млн немесе 16% ж/ж) жергілікті (+2,7 млн немесе 12%) үстінен олардың нарықтағы үлестері қалыпты қайта теңгерімделді (төменде қараңыз).

ҚР аумағында қолма-қол ақшасыз транзакциялар *

ҚР қолма-қол ақшасыз транзакциялар динамикасы

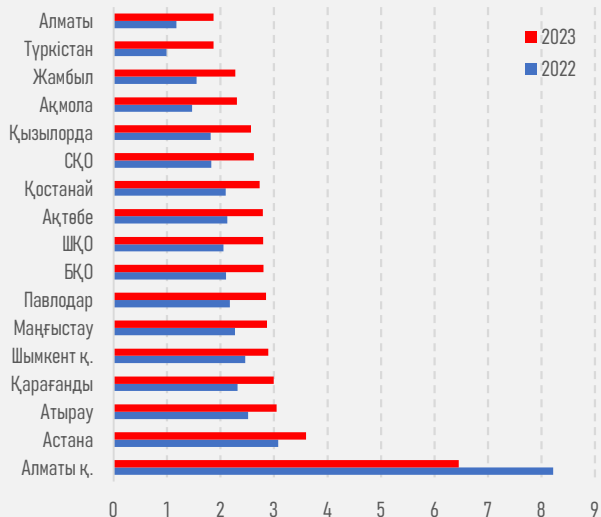

Ең «қолма-қол ақшасыз» аймақтар

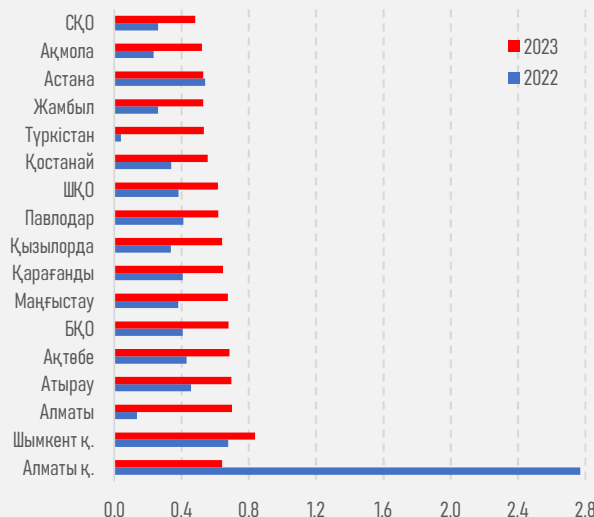

Жан басына шаққандағы айналымдағы төлем карталарының саны *

Жан басына шаққандағы дебиттік карталар саны

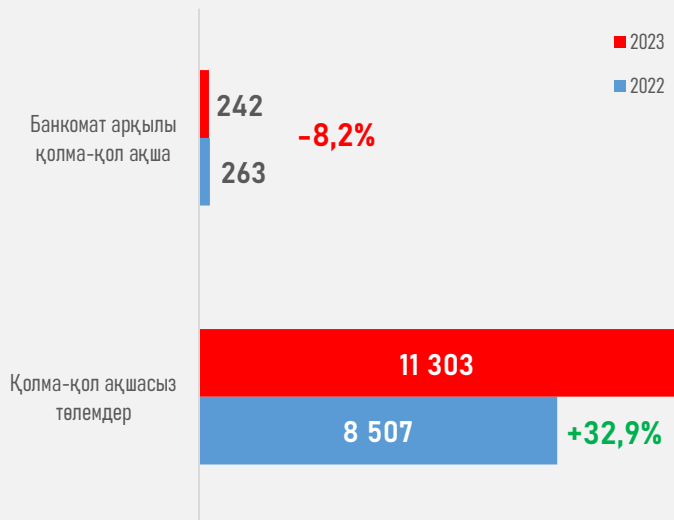
Жан басына шаққандағы несие карта-ның саны

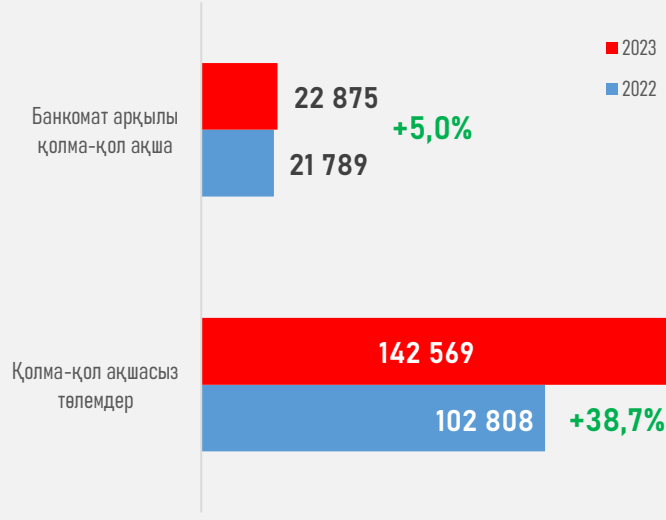
* Деректер көзі: ҚРҰБ, ҚР АӘДБ БНС

Төлем карталары бойынша транзакциялар*

Транзакциялар саны, млн операциялар

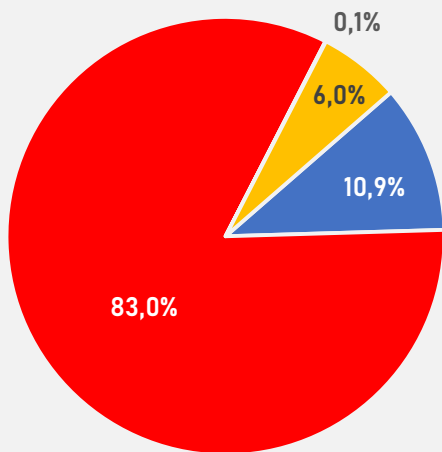

Транзакциялар көлемі, млрд теңге

Қолма-қол ақшасыз транзакциялардың түрлері бойынша бөлу және жергілікті төлем жүйелерінің үлесі**

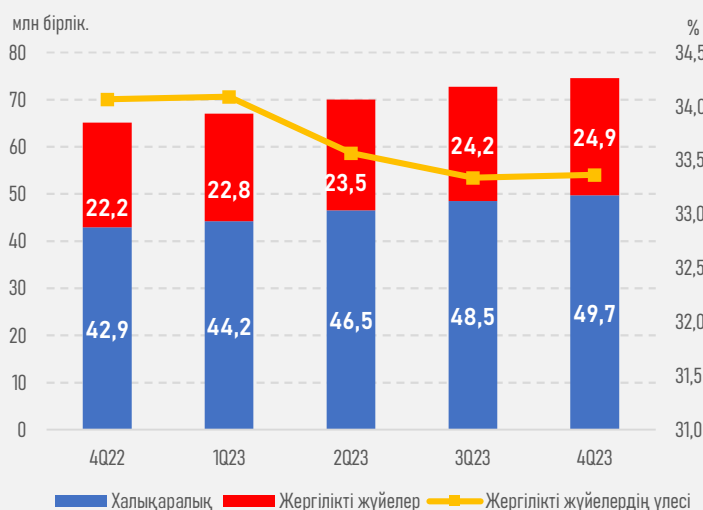
Қолма-қол ақшасыз операциялар

■ POS-терминал арқылы төлем
■ Банкомат арқылы төлем
■ Интернетте төлем
■ Басқа (QR және т. б.)

* Деректер көзі: ҚРҰБ

Айналыстағы төлем карточкалары, млн

© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2023

Кезеңнің қысқаша қорытындылары

Елдегі қолайлы макроэкономикалық жағдайлар (ЖІӨ өсімі 2022 жылғы 3,2% көрсеткішіне қарсы 5,1% құрады) және финтех-инновацияларды дамыту үшін реттеуші орта, қазақстандық төлем сегментіндегі бәсекелестіктің артуы және цифрландырудың жалғасуы аясында қолма-қол ақшасыз транзакциялардың енуі жеделдетілген екі таңбалы өсуді сақтап қалды.

2024 жылдың басына қарай карточкалар бойынша қолма-қол ақшасыз транзакциялар көлемі қолма-қол ақша беру жөніндегі операциялардың тиісті көрсеткіштерінен 6 еседен астам асып түседі (Т142,6 vs Т22,9 трлн).

Салыстыру үшін, бір жыл бұрын бұл көрсеткіштер тек 4,7 есе ғана ерекшеленді (Т102,8 трлн және Т21,8 трлн). Осы орайда нарықтың жалпы көлемінен қолма-қол ақшаға айналдыру операциялары үлесінің біртіндеп төмендеуі байқалады: 2024 жылдың басына 13,8%-ға дейін, 2022 жылдың қорытындысы бойынша 17,5%-дан және 2020 жылдың қорытындысы бойынша 32,6%-ға дейін.

Бұл ретте қолма-қол ақшасыз транзакциялар бойынша бір операцияның "орташа чегінің" өсуі (+4,4%, 12,1-ден 12,6 мың теңгеге дейін) банкоматтардан қолма-қол ақша алу көлемінен айтарлықтай төмен болды (+14,4%, 82,8-ден 94,7 мың теңгеге дейін) және Экономикадағы көлеңкелі сектордың әлі де жоғары үлесіне және өзгерудегі қиындықтарға байланысты болуы мүмкін жекелеген азаматтардың белгіленген тұтынушылық қалауы.

Қолма-қол ақшасыз операциялардың одан әрі енуіне көлеңкелі экономиканы қысқарту және қаржылық сауаттылықты жақсарту жөніндегі шаралардан басқа, сектордағы инновациялардың жоғары деңгейі, ұлттық цифрлық қаржы инфрақұрылымын, оның ішінде open API платформасын, Антифрод-орталықты, банкаралық төлем карталары жүйесін, жедел төлемдер жүйесін, цифрлық теңгені (CBDC) одан әрі жетілдіру және құру ықпал ететін болады.